

CƠ SỞ KHOA HỌC CỦA VIỆC VẬN DỤNG ĐƯỜNG HƯỚNG QUÁ TRÌNH TRONG GIẢNG DẠY KỸ NĂNG VIẾT TIẾNG TRUNG QUỐC NĂM THỨ 2 TẠI HỌC VIỆN KHOA HỌC QUÂN SỰ

Đỗ Tiến Quân*

Phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình (process approach) là một trong những phương pháp quan trọng trong giảng dạy ngôn ngữ nói chung, tiếng Trung Quốc nói riêng. Phương pháp này nhấn mạnh tác dụng quan trọng của quá trình viết, coi trọng các khâu sửa bài, luyện tập giữa người dạy và người học, giữa người học và người học, coi trọng sự bồi dưỡng nội dung viết và cách diễn đạt, thông qua quá trình lặp lại việc sửa bài để bồi dưỡng năng lực viết cho người học. Trong phạm vi bài viết này, trên cơ sở lý luận và thực tiễn, bằng phương pháp so sánh, thực chứng, chúng tôi đưa ra một số căn cứ khoa học để áp dụng đường hướng quá trình, từ đó giúp người dạy có cái nhìn tổng quan hơn về phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình, nắm chắc hơn về nội dung dạy học và đối tượng dạy học, từ đó có thể áp dụng một cách linh hoạt trong thực tiễn, góp phần nâng cao khả năng vận dụng phương pháp này trong giảng dạy kỹ năng viết tiếng Trung Quốc năm thứ 2 tại Học viện Khoa học Quân sự, nhằm nâng cao chất lượng giảng dạy học phần Viết tại đơn vị này trong những năm tới.

Từ khóa: cơ sở khoa học, đường hướng quá trình, kỹ năng viết tiếng Trung Quốc, năm thứ 2, phương pháp dạy học.

Process approach is one of the important teaching methods in teaching languages in general and Chinese in particular. This approach emphasizes the crucial effects of the writing process, the editing stages and the practice between teachers and learners as well as among learners themselves. It also stresses the fostering of writing contents and expressions and the use of repeated corrections to improve learners' writing skills. Within the scope of this theoretical and practical based study, the author uses the comparative method to provide some scientific foundations for adopting process approach. Thereby, the article helps teachers have a more thorough overview of process approach, teaching contents and learners to flexibly put it in practice; thus, improving the quality of teaching Chinese writing skills at Military Science Academy.

Keywords: scientific bases, process approach, Chinese writing skill, the second year, teaching methods.

* TS., Khoa tiếng Trung Quốc, Học viện Khoa học Quân sự

Email: quandovn@yahoo.com

1. Đặt vấn đề

Viết là một quá trình phát huy tổng hợp những kỹ năng cơ bản của ngôn ngữ. Có thể chia 4 kỹ năng cơ bản (Nghe, Nói, Đọc, Viết) thành hai nhóm nhỏ: Nhóm tiếp nhận thông tin gồm kỹ năng nghe, kỹ năng đọc; nhóm sản sinh thông tin gồm kỹ năng nói, kỹ năng viết. Tức là, phải thông qua quá trình tiếp nhận thông tin rồi mới có thể truyền tải được thông tin. Ngoài ra, do ngôn ngữ viết là ngôn ngữ không có được những yếu tố hỗ trợ ngoài ngôn ngữ như thái độ, cử chỉ, ngữ điệu, âm thanh,... cho nên ngoài chữ viết, các ký hiệu, dấu câu,... ra, thì không có được sự hỗ trợ nào khác. Đồng thời, do chính tính phức tạp và đặc thù của chữ Hán và ngôn ngữ Trung Quốc, nên quá trình viết đòi hỏi sự quy phạm, chặt chẽ hơn. Có thể thấy, trong quá trình dạy và học tiếng Trung Quốc, viết có vai trò vô cùng quan trọng đối với việc thể hiện và nâng cao năng lực thực hành tiếng cho người học, tạo điều kiện vững chắc cho sự phát triển của các kỹ năng khác, đòi hỏi cả người dạy và người học đặc biệt chú trọng.

Theo khảo sát của nhóm nghiên cứu Đỗ Tiến Quân (2019) về những khó khăn khi học kỹ năng viết tiếng Trung Quốc của học viên quân sự Học viện Khoa học Quân sự (HVKHQ), có 51,6% học viên cho rằng đây là kỹ năng quá khó hoặc hơi khó, 11,6% học viên cảm thấy không hài lòng với thực trạng giảng dạy kỹ năng viết. Điều này cho thấy, công tác giảng dạy kỹ năng viết hiện nay đang đặt ra một số vấn đề. Nguyên nhân của tình trạng đó cũng tương đối phức tạp, như: Bản thân chữ Hán phức tạp, khó; phương pháp dạy học còn có một số điểm bất cập; đặc điểm giáo

trình và tài liệu giảng dạy; đặc thù công tác giảng dạy tiếng Trung Quốc tại HVKHQS, đặc thù của đối tượng dạy học,....

Qua quá trình nghiên cứu, ứng dụng phương pháp giảng dạy kỹ năng viết tiếng Trung Quốc theo đường hướng quá trình tại các lớp năm thứ 2, Khoa tiếng Trung Quốc, HVKHQS, chúng tôi ghi nhận những hiệu ứng tích cực và hiệu quả. Đặc biệt, tinh thần hợp tác, không khí học tập và sự hứng thú của học viên được cải thiện rõ rệt. Tuy nhiên, vẫn còn nhiều điều cần tiếp tục nghiên cứu, bàn luận để triển khai một cách rộng rãi. Trên thực tế, việc ứng dụng *phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình* trong giảng dạy kỹ năng viết đã được các học giả trong và ngoài nước nghiên cứu từ rất lâu (Zemal, 1976; 纪启明, 李明, 2007; Đỗ Tiến Quân, 2019,...). Tuy nhiên, để áp dụng *phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình* trong giảng dạy kỹ năng viết tiếng Trung Quốc năm thứ 2 tại HVKHQS một cách có hiệu quả, cần phải có một cơ sở khoa học vững chắc làm căn cứ để áp dụng phương pháp này.

2. Cơ sở khoa học của việc vận dụng đường hướng quá trình trong giảng dạy kỹ năng viết tiếng Trung Quốc cho học viên năm thứ 2 Học viện Khoa học Quân sự

2.1. Cơ sở lý thuyết

Phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình, hay còn gọi là đường hướng quá trình (process approach), là một trong những phương pháp giảng dạy vô cùng quan trọng. Đây là kết quả của việc nghiên cứu và thảo luận của các học

giả Mỹ đối với việc giảng dạy kỹ năng viết ngôn ngữ Anh từ những năm 70 của thế kỷ 20. Sau đó, phương pháp này được truyền bá khắp thế giới. Có nhiều khái niệm về *phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình*, trong đó có thể kể đến tiêu biểu là quan điểm của giáo sư Wallace Douglas thuộc Đại học Northwestern, Mỹ, ông cho rằng: “Phương pháp giảng dạy kỹ năng viết theo đường hướng quá trình nhấn mạnh quá trình nhận thức về viết, cho rằng, Viết là một quá trình nhận thức tâm lý tuần hoàn, quá trình sáng tạo của tư duy và quá trình giao tiếp xã hội. Thông qua một loạt các hoạt động nhận thức, giao tiếp trong quá trình viết để nâng cao năng lực nhận thức, năng lực giao tiếp và năng lực diễn đạt văn bản viết” (Zemal, 1976).

Sau khi tổng hợp các quan điểm, Kỷ Khởi Minh, Lý Minh cho rằng, cơ sở lý luận của đường hướng quá trình trong giảng dạy kỹ năng viết là lý luận về giao tiếp, quá trình viết là một hoạt động giao tiếp giữa các quần thể trong xã hội, chứ không chỉ là một hoạt động đơn lẻ của cá nhân người viết (纪启明, 李明, 2007, tr.364). Phương pháp này lấy người học làm trung tâm, coi việc viết của người học là một quá trình. Điều cần chú ý là, quá trình giảng dạy kỹ năng viết không chú trọng quá nhiều đến sản phẩm viết cuối cùng, mà nhấn mạnh tác dụng quan trọng của quá trình viết, đó cũng là thực chất của phương pháp giảng dạy kỹ năng viết theo đường hướng quá trình (纪启明, 李明, 2007, tr.366). Đường hướng quá trình nhấn mạnh các khâu sửa bài, luyện tập giữa người dạy và người học, giữa người học và người học, coi trọng sự bồi dưỡng

nội dung viết và cách diễn đạt, thông qua quá trình lặp lại việc sửa bài để bồi dưỡng năng lực viết cho người học.

Như vậy, có thể thấy, *phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình* coi trọng quá trình viết của người học, mục đích nhằm thông qua giảng dạy, giúp người học nắm bắt quá trình viết, và từng bước nâng cao năng lực viết của mình trong quá trình đó. Trọng điểm của viết nằm trong quá trình viết, nhấn mạnh người dạy phải là người giúp người học phát hiện, phân tích và giải quyết vấn đề trong quá trình viết của người học. Điều kiện cơ bản để tiến hành phương pháp này là, người học có vốn ngôn ngữ cơ bản tốt, có vốn kiến thức viết cơ bản, có thói quen tương tác lẫn nhau, đồng thời phải bố trí lượng thời gian vừa đủ cho họ.

2.2. Cơ sở thực tiễn

2.2.1. Thực tiễn giảng dạy kỹ năng viết tiếng Trung Quốc năm thứ 2

Tại HVKHQS, học viên quân sự năm thứ 2, học phần Viết sử dụng cuốn 5, 6 “Giáo trình Hán ngữ” (phiên bản mới, mỗi cuốn 13 bài) do Đại học Ngôn ngữ Bắc Kinh xuất bản, cuốn “Nhập cầu” (quyển thượng, 15 bài), các bài viết được giảng viên thiết kế song song với bài học, gồm các dạng viết thư thường, đơn xin phép, giấy mời,... Ngoài ra, còn sử dụng Giáo trình “Viết tiếng Hán 1” do giảng viên của Học viện biên soạn với 10 bài, 10 dạng viết khác nhau, cấu trúc mỗi bài cơ bản gồm các phần sau: Phần 1 là những lý luận chung về phạm vi viết, cách thức viết, trọng điểm luyện tập ngôn ngữ; Phần 2 đưa ra những dạng bài văn mẫu với việc phân tích những cách viết trong từng thể

loại văn bản; Phần 3 là hệ thống bài tập. Mỗi học kỳ, học viên có 240 tiết thực hành tiếng, trong đó có 120 tiết viết tổng hợp. Như vậy, có thể thấy, thời lượng tiết học, lượng kiến thức học phần khá lớn, nội dung tương đối rộng, đề cập đến nhiều loại văn bản viết. Một nội dung viết cũng có những yêu cầu lớn hơn so với năm thứ nhất, phạm vi, đối tượng, mục tiêu, cách thức, trọng điểm bài viết cũng phức tạp và đa dạng hơn, nếu giảng viên phụ trách học phần chỉ dùng một phương pháp giảng dạy thì rất dễ tạo sự mệt mỏi, nhàm chán, thậm chí là tâm lý không muốn học cho người học, từ đó ảnh hưởng không nhỏ đến chất lượng dạy học. Vì thế, phải nghiên cứu kết hợp nhiều phương pháp giảng dạy tùy theo tình hình cụ thể của mỗi bài học viết, lựa chọn phương pháp phù hợp với từng nội dung để nâng cao chất lượng dạy và học, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ trong tình hình mới.

Theo thống kê về các lỗi thường gặp qua các bài kiểm tra giữa học phần, kết thúc học phần viết 3, 4 năm thứ 2 của 20 học viên 31T, 32T, kết quả thu được, có 108 lỗi, trong đó: lỗi về chữ Hán chiếm 46,2%, lỗi về kết cấu câu chiếm 33,3%, lỗi về phương pháp viết, kết cấu bài viết chiếm đến 20,5%. Ngoài ra, qua thống kê của nhóm nghiên cứu Đỗ Tiến Quân (2019) về số liệu bảng điểm kỹ năng viết học phần 3, 4 thuộc năm thứ 2 của các lớp quân sự đã, đang học tập tại Học viện gồm 31T, 32T, 33T, 34T, chúng tôi nhận thấy, so với các kỹ năng khác thì Viết luôn có tỉ lệ kết quả không đồng đều, kết quả thấp cũng chiếm tỉ trọng tương đối cao. Năm thứ 2 cũng là năm xuất hiện tỉ trọng điểm yếu kém. Như vậy có thể nói kết quả học

tập kỹ năng viết 3, 4 của học viên có nhiều vấn đề cần phải khắc phục, vì thế, nâng cao chất lượng dạy và học kỹ năng này trong giai đoạn năm thứ 2 tại HVKHS là điều hết sức cấp thiết.

Về khảo sát đối với giảng viên, chúng tôi chủ yếu sử dụng hình thức đi dự giờ và phỏng vấn về phương pháp giảng dạy kỹ năng viết năm thứ 2. Hiện nay, giảng viên khi dạy kỹ năng viết năm thứ 2, chủ yếu tuân thủ nội dung của giáo trình viết, ví dụ, đối với giáo trình “Viết tiếng Hán 1”: Phần 1 là những lý luận chung về phạm vi viết, cách thức viết, trọng điểm luyện tập ngôn ngữ; Phần 2 đưa ra những dạng bài văn mẫu với việc phân tích những cách viết trong từng thể loại văn bản; Phần 3 là hệ thống bài tập. Việc dạy viết trong từng bài cụ thể thường theo các bước sau:

Bước 1: Giảng viên đọc bài mẫu, hoặc chỉ định học viên đọc, hoặc hỏi học viên về sự chuẩn bị, nắm bắt đối với bài sẽ học.

Bước 2: Giảng viên phân tích từ khóa, câu mẫu, trọng điểm ngôn ngữ, kết cấu toàn bài, đồng thời yêu cầu học viên thảo luận, mô phỏng luyện tập,...

Bước 3: Giảng viên yêu cầu học viên luyện tập viết sau khi chỉ đạo học viên làm xong phần bài tập thực hành cuối bài.

Bước 4: Giảng viên thu bài, sửa nhanh một số lỗi ở một số bài mà giảng viên cho là lỗi tiêu biểu (sai về từ ngữ trọng điểm, kết cấu,...).

Bước 5: Giảng viên ra bài tập về nhà, học viên về nhà làm bài tập, giảng viên đem tất cả bài viết về nhà chấm, sửa chữa, lần lên lớp tiếp theo sẽ trả bài cho học viên.

Phương pháp giảng dạy kỹ năng viết năm thứ 2 như trên khá phổ biến, là phương pháp dạy nghiêng về hướng ngôn ngữ viết, lấy từ vựng, ngữ pháp, kết cấu,... làm trung tâm, học viên viết dưới sự chỉ đạo của giảng viên, sự tương tác lẫn nhau giữa học viên với học viên tương đối mờ nhạt, việc phân tích, đánh giá, tổng hợp thường là của giảng viên, sự hợp tác, khả năng sáng tạo của học viên chưa được phát huy một cách triệt để. Điều này cần thiết phải có những điều chỉnh phù hợp về phương pháp.

2.2.2. Khó khăn của học viên năm thứ 2 khi học kỹ năng viết tiếng Trung Quốc

Trong phạm vi nghiên cứu này, chúng tôi đã thiết kế phiếu khảo sát về những

khó khăn của học viên năm thứ 2 khi học kỹ năng viết tiếng Trung Quốc. Các câu hỏi trong phiếu được thiết kế theo dạng lựa chọn đáp án và câu hỏi mở, có 2 phần: Phần 1 có tổng cộng 4 câu hỏi, khảo sát về những khó khăn khi học kỹ năng viết tiếng Trung Quốc tại HVKHQS dưới các góc độ khác nhau (môi trường học, sở thích học, động cơ học, độ khó và nguyên nhân, sự bằng lòng với học phần,...); Phần 2 có 5 câu hỏi, đi sâu vào *phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình*, cụ thể sẽ được chúng tôi phân tích trong phần 2.4. Sau đó, chúng tôi tiến hành khảo sát nội dung Phần 1 đối với các lớp học viên đã và đang học năm thứ 2 (31T, 32T, 33T), thu về được 32 phiếu hợp lệ. Kết quả khảo sát được thể hiện ở bảng sau:

Bảng 1 Thống kê kết quả khảo sát ý kiến của học viên năm thứ 2 chuyên ngành ngôn ngữ Trung Quốc

Stt		Đáp án				
		A	B	C	D	E
Câu 1	Số lượng học viên lựa chọn	11	9	4	3	5
	Tỉ lệ	34,4%	28,1%	12,5%	9,4%	15,6%
Câu 2	Số lượng học viên lựa chọn	8	8	7	6	12
	Tỉ lệ	25%	25%	21,9%	18,8%	37,5%
Câu 3	Số lượng học viên lựa chọn	10	11	6	32	32
	Tỉ lệ	31,2	34,4%	18,8%	100%	100%
Câu 4	Số lượng học viên lựa chọn	11	10	7	4	
	Tỉ lệ	34,4%	31.2%	21,9%	12,5%	

(Một số câu hỏi, học viên có thể lựa chọn nhiều đáp án)

Cụ thể như sau:

Câu 1: Viết tiếng Trung Quốc năm thứ 2 là một học phần như thế nào? (có thể lựa chọn nhiều đáp án)

A. Rất khó

B. Tương đối khó

C. Không khó, bình thường như những học phần khác

D. Dễ dàng

E. Ý kiến khác

Có 62,5% học viên cho rằng đây là học phần quá khó hoặc tương đối khó, 12,5%

học viên cho rằng, học phần này không khó, bình thường như những học phần khác, chỉ có 9,4% học viên cho rằng đây là học phần cũng dễ dàng. Ngoài ra, còn có 15,6% học viên còn đưa ra các ý kiến khác về những khó khăn thường gặp khi học học phần này, như tài liệu hỗ trợ ít, thời lượng lên lớp không đáp ứng được nhu cầu... Có thể thấy, đa số học viên đều cho rằng đây là một học phần có độ khó tương đối cao, là thách thức, áp lực và vất vả trong quá trình học chuyên ngành ngôn ngữ Trung Quốc năm thứ 2. Đây cũng là một trong những cơ sở để giảng viên đưa ra những giải pháp phù hợp tương ứng trong quá trình dạy viết.

Câu 2: Khi học kỹ năng viết tiếng Trung Quốc năm thứ 2, điều khó khăn nhất là gì? (có thể lựa chọn nhiều đáp án)

- A. Không biết dàn ý như thế nào
- B. Không biết vận dụng vốn từ, ngữ pháp vào trong bài viết
- C. Không biết mở bài như thế nào
- D. Không biết dùng phương pháp viết phù hợp
- E. Ý kiến khác

Đây là câu hỏi khảo sát những khó khăn thường gặp khi viết của người học, 25% học viên cho rằng không biết dàn ý như thế nào, 25% học viên cho rằng điều này là do không biết vận dụng vốn từ, ngữ pháp vào trong bài viết, 21,9% học viên cho rằng việc mở đầu bài viết là hết sức khó khăn, 18,8% lại lúng túng trong việc áp dụng phương pháp viết phù hợp, và có 37,5% học viên ngoài việc chọn 1 trong các đáp án từ A đến D, còn nêu ra những

khó khăn khác như: không hiểu rõ yêu cầu của đề bài; có thể lập dàn ý, cấu tứ bằng tiếng Việt với ý tưởng phong phú, nhưng lượng từ vựng và kết cấu ngữ pháp để viết ra những ý tưởng đó thì chưa đáp ứng được nhu cầu của bản thân,... Điều này cho thấy, những khó khăn mà học viên gặp phải hết sức đa dạng, nhưng lớn nhất vẫn là việc dàn ý, vận dụng vốn từ ngữ vào trong bài viết, họ cần có sự chỉ đạo, gợi mở cho họ về mặt phương pháp, thủ pháp cụ thể áp dụng cho từng chủ đề viết, yêu cầu viết cụ thể.

Câu 3: Cần chú trọng những hoạt động nào trong quá trình học kỹ năng viết? (có thể lựa chọn nhiều đáp án)

- A. Hợp tác theo đội hình lớp để hoàn thành bài tập viết
- B. Nhóm 2-4 người hợp tác cùng hoàn thành bài tập viết
- C. Cá nhân độc lập tự mình hoàn thành bài tập viết
- D. Giảng viên luôn chỉ đạo học viên trong quá trình viết
- E. Sau khi viết, nhờ giảng viên sửa chữa lại bài viết

Có 65,6 % học viên cho rằng, nên hợp tác theo đội hình lớp hoặc nhóm để hoàn thành bài tập, chỉ có 18,8% học viên cho rằng, trong khi viết nên độc lập tự mình hoàn thành bài viết, tất cả học viên cho rằng, phải có sự chỉ đạo sát sao của giảng viên trong quá trình viết (100%), và nếu được giảng viên sửa bài viết thì là điều lý tưởng (100%). Từ câu hỏi này có thể thấy nhu cầu của người học kỹ năng viết, họ luôn mong muốn được làm việc theo

nhóm, được giảng viên theo sát quá trình, và hơn hết là được sửa chữa bài viết bởi giảng viên, bạn học, đây đều là những điều mà người học hết sức coi trọng.

Câu 4: Đánh giá của bạn đối với việc giảng dạy kỹ năng viết hiện nay

A. Rất hài lòng B. Tương đối hài lòng

C. Bình thường D. Không hài lòng

Có 65,6% học viên lựa chọn rất hài lòng hoặc tương đối hài lòng, 21,9% học viên cảm thấy bình thường, 12,5% học viên cảm thấy không hài lòng. Điều này cho thấy, vẫn còn một số điểm tồn tại trong quá trình giảng dạy kỹ năng viết giai đoạn năm thứ 2, và giảng viên phải tìm ra được những điểm tồn tại đó để khắc phục, cũng như phát huy những điểm mạnh đã có, hoặc tìm ra những phương pháp mới trong quá trình giảng dạy để ứng phó với thực trạng giảng dạy kỹ năng viết hiện nay.

Từ kết quả khảo sát có thể thấy, công tác giảng dạy kỹ năng viết tiếng Trung Quốc giai đoạn năm thứ 2 tại HVKHQS vẫn còn tồn tại một số vấn đề như: Người học đa phần có tâm lý cho rằng Viết là một kỹ năng khó, họ gặp phải nhiều khó khăn trong quá trình học kỹ năng viết, trong đó phương pháp viết, vận dụng vốn từ ngữ vào trong bài viết là điều hết sức trở ngại, họ cũng chưa có nhận thức đầy đủ về vai trò của cá nhân trong quá trình viết, chưa thực sự nắm rõ về vị trí, vai trò, tầm quan trọng của các hoạt động trong quá trình viết. Điều này làm cho một số học viên vẫn chưa thực sự cảm thấy hài lòng về việc dạy và học kỹ năng viết. Điều đó đòi hỏi giảng viên phải có những giải pháp phù hợp, sáng tạo, cải tiến phương

pháp giảng dạy theo tình hình và đối tượng thực tiễn, nhằm đạt được hiệu quả giảng dạy như mong muốn.

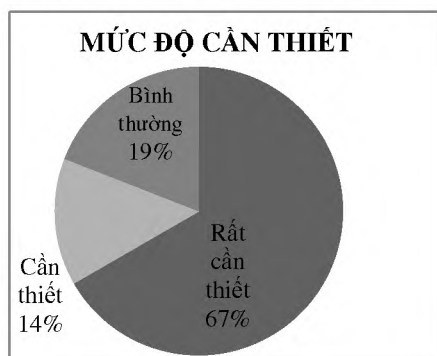
3. Thuận lợi và khó khăn khi áp dụng phương pháp giảng dạy kỹ năng viết theo đường hướng quá trình tại Học viện Khoa học Quân sự

Trên thực tế, cùng với quá trình đổi mới phương pháp dạy và học, quá trình sáng tạo trong thực hiện nội dung chương trình chi tiết môn học, học phần Viết tiếng Trung Quốc cũng luôn được các giảng viên áp dụng các phương pháp giảng dạy tích cực, trong đó có *phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình*, nhằm đáp ứng đòi hỏi ngày càng cao của xã hội, yêu cầu của hoạt động quân sự ngoại ngữ. Việc sử dụng những tiến bộ công nghệ thông tin để hỗ trợ cho các phương pháp dạy học hiện đại cũng thu được những kết quả đáng ghi nhận, tạo được sự hưởng ứng tích cực từ cả hai phía người dạy và người học.

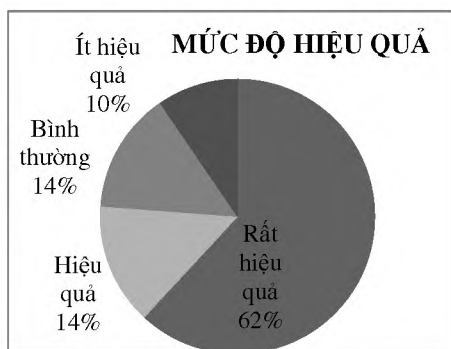
Để tìm hiểu về thực trạng tổ chức và hiệu quả vận dụng phương pháp giảng dạy kỹ năng viết theo đường hướng quá trình tại HVKHQS, chúng tôi cũng đưa ra 5 câu hỏi, khảo sát về sự cần thiết, hiệu quả, cảm hứng, độ hiểu biết về quy trình, kiến nghị,... đối với 21 học viên năm thứ 2 và năm thứ 3, Khoa tiếng Trung Quốc, những học viên này đã được học tập kỹ năng viết tiếng Trung Quốc theo *phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình*. Thống kê chỉ ra, có 80,9% (17/21) học viên cho rằng việc sử dụng *phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình* trong quá trình dạy và học kỹ năng viết tiếng Trung

Quốc là rất cần thiết và cần thiết, 76,2% (16/21) học viên cho rằng, đây là phương pháp dạy học rất hiệu quả hoặc hiệu quả, 80,9% (17/21) học viên cũng bày tỏ sự hứng thú đối với phương pháp dạy học này. Không có học viên nào lựa chọn đáp án không cần thiết, không hiệu quả, không hứng thú khi đánh giá về phương pháp này trong giảng dạy kỹ năng viết tiếng Trung Quốc.

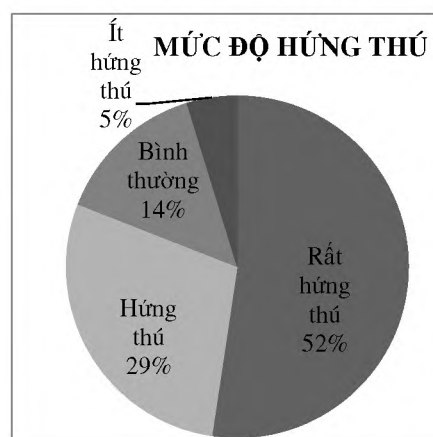
Bảng 2 Đánh giá của học viên về mức độ cần thiết sử dụng phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình

Bảng 3 Đánh giá của học viên về mức độ hiệu quả của phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình

Bảng 4 Mức độ hứng thú của học viên khi được giảng viên giảng dạy theo đường hướng quá trình

Câu 4: Khi giảng viên áp dụng *phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình*, khâu nào là quan trọng nhất? (có thể lựa chọn nhiều đáp án)

A. Chuẩn bị viết B. Viết bản thảo lần 1
C. Phản hồi D. Sửa chữa E. Hoàn chỉnh bài viết

Có 71,42% học viên lựa chọn đáp án A, 100% học viên chọn đáp án D, 85,71% học viên chọn đáp án E, điều này chứng tỏ, vai trò của giảng viên được học viên hết sức coi trọng. Tuy nhiên, chỉ có 57,14% học viên cho rằng, viết bản thảo lần 1 là khâu quan trọng, và 66,66% học viên coi trọng khâu phản hồi ý kiến của thầy cô và bạn học, điều này cho thấy, vẫn còn một số học viên chưa nhận thức được đầy đủ tầm quan trọng của việc phản hồi trong quá trình học tập. Tuy nhiên, học viên cũng đã hiểu được quy trình và các bước áp dụng *phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình* mà giảng viên đã thực hiện trên lớp.

Những kết quả khảo sát trên là cơ sở quan trọng để giảng viên tiếp tục thực hiện *phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình* trong quá trình giảng dạy kỹ năng viết năm thứ 2, đồng thời, khi được hỏi về những kiến nghị của bản thân đối với phương pháp này (câu số 5, câu hỏi mở), các học viên còn cho rằng, phương pháp dạy học kỹ năng viết theo đường hướng quá trình giúp cho họ nhận thức được tầm quan trọng của tất cả các bước của quá trình viết, đặc biệt là bước phản hồi và sửa chữa. Họ cũng nhận thức được rằng, viết không phải là một sản phẩm, mà là một quá trình tuần hoàn. Quá trình viết của mỗi cá nhân lại có sự khác nhau, người học không có quá nhiều áp lực khi viết, họ tự nguyện đi tìm hiểu, sửa chữa, thực nghiệm trong quá trình viết. Họ cho rằng, bản thân được viết và tự do bày tỏ quan điểm, tự tin bày tỏ ý kiến, quan điểm cá nhân trước tập thể lớp và người dạy, có tâm thế thoải mái, không căng thẳng, gò bó khi học tập theo phương pháp này,...

Về thành công khi sử dụng phương pháp:

Đối với học viên, sự phản hồi, đánh giá lẫn nhau một cách liên tục giữa người dạy và người học, người học và người học làm cho quá trình viết được tiến hành trong một không khí hợp tác, vui vẻ, thoải mái

và nhẹ nhàng, người học không còn sợ viết, mà tích cực tham gia vào từng khâu, từng bước trong quá trình viết. Người học có cảm giác thành công rõ rệt khi hoàn thành bài viết, họ không những học được cách viết như thế nào, mà còn học được cách học như thế nào. Tính năng động chủ quan, cảm hứng, sự tự tin khi viết của họ được phát huy một cách triệt để.

Thực tế khi áp dụng đối với một bài cụ thể - bài số 9 (我的一个朋友), Giáo trình “Viết tiếng Hán 1”, sau khi được học tập theo *phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình*, áp dụng đối với khóa học 2016-2020, có 78.2% người học cảm thấy bài học rất dễ hiểu và dễ hiểu, 21.8% cảm thấy hiểu bài ở mức bình thường, không có người học nào thấy khó hiểu hay khó nhớ bài.

Khi áp dụng cho cả học phần: Việc vận dụng *phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình* trong giảng dạy kỹ năng viết năm thứ 2 đã đạt được hiệu quả nhất định thể hiện qua bảng so sánh kết quả thi học phần Viết 3 giữa một lớp học sử dụng *phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình* (QH1) (khóa 2015-2019) và một lớp học không sử dụng *phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình* (DH1) (khóa 2014-2018). Cụ thể kết quả so sánh như sau:

Bảng 5 So sánh kết quả thi học phần Viết 3 giữa hai lớp: Một lớp sử dụng và một lớp không sử dụng phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình

Điểm Lớp	Dưới 4	4-5.4	5.5-6.9	7.0-8.4	8.5 trở lên
QH1	0%	0%	12.5%	50%	37.5%
DH1	0%	20%	30%	20%	30%

Với kết quả so sánh trên, có thể nhận thấy, việc áp dụng phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình trong giảng dạy kỹ năng viết đã đem lại những kết quả đáng khích lệ, chứng minh tính hiệu quả và khả thi của phương pháp trong thực tiễn,

Đối với giảng viên: Phát huy được vai trò trung tâm của người học khi coi người học là trung tâm. Người dạy không còn là người lũng đoạn, là trọng tài về ngôn ngữ trong giờ học, mà là người tổ chức, hiệp đồng, phối hợp và là người cung cấp thông tin. Phương pháp này làm cho quá trình dạy và học nằm trong tầm kiểm soát của giảng viên, kịp thời bổ sung, điều chỉnh những vấn đề nảy sinh trong quá trình dạy và học, đáp ứng yêu cầu đổi mới và đa dạng phương pháp dạy và học hiện nay.

Tuy nhiên, khi vận dụng phương pháp này, cũng có một số khó khăn nhất định, như thời gian trên lớp có thể khó kiểm soát, do trình độ của học viên có thể có sự chênh lệch, cách học, ... của học viên cũng có sự khác biệt, từng khâu được thực hiện có thể có sự sai lệch về thời gian với kế hoạch giảng bài của giảng viên, do đó, giảng viên phải chú trọng điều chỉnh, phân phối thời gian hợp lý cho từng bước. Ngoài ra, do phương pháp chú trọng đến diễn đạt và trình bày ý tưởng, còn về ngữ pháp, cách dùng từ ngữ trong bước đầu tiên đôi khi không được xem trọng, nên giảng viên phải hết sức chú ý sửa chữa, bổ sung, điều chỉnh kịp thời. Hoặc vận dụng các phương pháp khác nhằm hỗ trợ, bổ sung những khiếm khuyết đó. Do đó, điều

cần chỉ ra là, không phải tất cả các bài, các nội dung đều nhất loạt áp dụng phương pháp này, mà phải lựa chọn sử dụng *phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình* với mỗi nội dung phù hợp.

Từ kết quả khảo sát và thực nghiệm trên, chúng tôi nhận thấy, việc vận dụng *phương pháp dạy học theo đường hướng quá trình* trong giảng dạy kỹ năng viết tiếng Trung Quốc năm thứ 2 là cần thiết và có hiệu quả nhất định. Phương pháp này đem lại sự hứng thú cho người học, góp phần làm phong phú hệ thống phương pháp dạy học tiếng Trung Quốc nói chung, kỹ năng viết tiếng Trung Quốc nói riêng. Việc áp dụng chặt chẽ và linh hoạt trong quá trình giảng dạy là ưu điểm nổi bật của phương pháp, phù hợp với nội dung, tiến trình đào tạo, yêu cầu của môn học, nâng cao chất lượng dạy và học, đáp ứng đòi hỏi của thực tiễn.

4. Kết luận

Từ những cơ sở khoa học trên, có thể thấy, phương pháp giảng dạy kỹ năng viết theo đường hướng quá trình chú trọng vào việc người học tiến hành viết trong môi trường giao tiếp và mô hình hợp tác nhóm. Do đó, người học phải có khả năng sử dụng ngôn ngữ đích để tiến hành giao tiếp một cách cơ bản, điều này phù hợp với trình độ của học viên năm thứ 2, khi mà người học đã có một số vốn kiến thức nhất định về ngôn ngữ Trung Quốc. Đồng thời, phương pháp này căn cứ vào thực tiễn nhu cầu, nguyện vọng và thực tiễn của người học, lựa chọn ngữ liệu phù hợp, thông qua việc phản hồi, thảo luận giữa người dạy và người học, giữa người học và người học

để hoàn thiện bài viết, nhấn mạnh trọng tâm của bài viết không phải là từng câu, từng chữ, mà là nội dung tổng thể của bài viết, chấp nhận một số sai sót của người học ở một chừng mực nhất định, điều này phù hợp với nhu cầu tâm lý của người học, nâng cao cảm hứng viết, tính tích cực và sáng tạo của người học. Quá trình vận dụng phương pháp này đối với học viên năm thứ 2 trong giảng dạy kỹ năng viết tiếng Trung Quốc được dựa trên những cơ sở khoa học và thực tiễn vững chắc, từ đó mới giúp những người làm công tác giảng dạy có cái nhìn tổng thể về việc dạy kỹ năng viết năm thứ 2, từ đó có thể vận dụng linh hoạt, sáng tạo phương pháp này một cách phù hợp, nâng cao chất lượng dạy và học như mong muốn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đỗ Tiến Quân. (2019). Một số giải pháp nâng cao chất lượng kỹ năng viết tiếng Trung Quốc giai đoạn cơ sở tại Học viện Khoa học Quân sự. *Tạp chí Khoa học Ngoại ngữ Quân sự*, 17, 33-44.
2. Đỗ Tiến Quân (2019), *Nâng cao chất lượng kỹ năng viết tiếng Trung Quốc giai đoạn cơ sở tại Học viện Khoa học Quân sự*, Đề tài khoa học cấp Học viện, Học viện Khoa học Quân sự, Hà Nội.
3. Zemal. (1976). Teaching Composition in the ESL classroom: What We Can Learn from Research in the Teaching of English". *TESOL Quarterly*, Vol. 10, No. 1, pp. 67-76.
4. 蔡永强 (2009), “关于汉语过程写作教学的几点思考”, *海外华文教育*, 第 2 期, 第 33-39 页。(Thái Vĩnh Cường (2009), Một số suy nghĩ về giảng dạy kỹ năng viết tiếng Hán theo đường hướng quá trình, *Tạp chí Hải ngoại Hoa văn*, số 2, tr.33-39)
5. 顾凯(2004), “试论过程写作法”, *安徽大学学报 (哲学社会科学版)*, 2004 年第 28 卷第 6 期, 第 40-44 页。(Cổ Khải (2004), Bàn về phương pháp dạy viết theo đường hướng quá trình, *Học báo Đại học An Huy* (Khoa học, xã hội, triết học), số 6, quyển 28, năm 2014, tr.40-44)
6. 纪启明,李明(2007), “过程写作教学法在教学中的应用”, *大学英语*, 第 3 期, 第 364-366 页。(Kỷ Khởi Minh, Lý Minh (2007), Ứng dụng của phương pháp dạy viết theo đường hướng quá trình trong giảng dạy, *Tạp chí Tiếng Anh Đại học*, số 3, tr.364-366)
7. 于飞, 张慧芬 (1996), “写作教学中的“成果教学法”、“过程教学法”和“内容教学法”浅析”, *外语界*,第 3 期, 第 38-40 页。(Vu Phi, Trương Huệ Phân (1996), Bàn về “Đường hướng sản phẩm”, “Đường hướng quá trình”, “Đường hướng nội dung” trong dạy Việt, *Tạp chí Giới Ngoại ngữ*, số 3, tr.38-40)
8. 杨俐 (2004), “过程写作的实践与理论”, *世界汉语教学*, 第 1 期, 第 90-99 页。(Dương Lợi (2004), Thực tiễn và lý luận của đường hướng quá trình trong Việt, *Tạp chí Giảng dạy tiếng Hán thế giới*, số 1, tr.90-99.)